

INTENZÍV KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM HATÁSAINAK ATTITŰDVIZSGÁLATA

Major Lenke

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: környezeti nevelés; környezeti attitűd; környezettudatosság

A környezeti attitűd azt jelöli, ahogy az ember az őt körülvevő környezethez viszonyul (Smit, 2009). Ez a viszony lehet pozitív vagy negatív irányultságú. Az előbbi törődést, felelősségvállalást, odafigyelést jelent a környezetre, a negatív környezeti hatások minimalizálására törekszik. A negatív attitűd nemtörődömséget, az értékmegőrző cselekedetek hiányát jelenti (Havas és Varga, 1998). A környezeti nevelés alapvetően nem ismeretek átadása, hanem beállítódások, attitűdök, érzelmi viszonyulások alakítása (Lehoczky, 1998). A cselekedetek irányítása attitűdök révén történik (Allport, 1976). A környezeti nevelést úgy is értelmezhetjük, mint a viselkedés megváltozásával összefüggő készségek és értékek fejlesztését, melyek szerves részét alkotják az ökológiai műveltségnek (Fűzné Kószó, 2002).

A kutatás tudományos célja empirikus vizsgálattal bizonyítani, hogy a környezettudatos magatartás tanítható megfelelő oktatási szintekre, korszerű módszerekre épülő környezeti nevelési programok által. A kísérleti program végrehajtására 2013. március 11. és 23. között került sor. A környezeti attitűdök mérése a program végrehajtása előtt és után történt. A kísérleti csoportot 216, a kontrollcsoportot 118 szabadkai, alsó tagozatos tanuló alkotta. A vizsgálatban a környezeti attitűd mérésének alapját a CHEAKS környezetiattitűd-skála szolgáltatta. A kutatás alapvető feltevése az volt, hogy a kéthetes, intenzív környezeti nevelési program hatására pozitívan változik a tanulók környezeti attitűdje.

Az eredmények cáfolták a hipotézist. Egy kivételével minden alskála esetében szignifikáns csökkenés volt megfigyelhető az attitűdértékek változásában a kísérleti és a kontrollcsoportban egyaránt. Az egymintás t-próba alapján a kísérleti csoport attitűdértékei a következő alskálák esetében csökkentek: általános környezeti kérdések ($t=6,1$, $p=0,001$); víz ($t=4,3$, $p=0,001$); energia ($t=8,9$, $p=0,001$); állatok ($t=7,2$, $p=0,001$); viselkedés ($t=6,4$, $p=0,001$); érzelem ($t=11,5$, $p=0,001$); teljes skála ($t=9,9$, $p=0,001$). A két csoport eredményeit összehasonlítva, csak két attitűdskála esetében tapasztalható különbség az értékek között: általános környezeti kérdések ($t=-1,9$, $p=0,05$); hulladék ($t=2,02$, $p=0,04$). Ebből következik, hogy a többi alskála tekintetében ugyanaz a tényező eredményezheti a tanulóknál a csökkenő attitűdértékeket a második mérés során. A csökkenés azonban nem feltétlenül a környezeti nevelési program hatásaira vezethető vissza, például Wiesman és Bogner (idézi Varga, 2006) a megfelelni akarással magyarázzák ezt a tendenciát. Aki nagymértékben meg akar felelni a szociális elvárásoknak, a ténylegesnél pozitívabb környezeti attitűdöt produkál a skálán. A második mérés alkalmával csökkenhetett a szociális kívánatosság mértéke, ezzel magyarázható az attitűdértékek csökkenése is. Mindez további kérdéseket vet fel a kutatással kapcsolatban.